

HODOSI ZSUZSANNA
Jászberény, Tanítóképző Intézet

Orosz nyelvoktatási kísérlet az alsó tagozatban

1. Az 1971-ben Moszkvában a „Pedagógika” kiadónál új nyelvkönyv (1) jelent meg a külföldi iskolák tanulói számára. A tankönyv az audiovizuális módszerrel történő oktatás elvei szerint harminc leckében (100—120 órában) ismerteti meg a 8—10 éves tanulókat az orosz nyelvvel. A tanfolyam anyaga három egymást kiegészítő részből áll:

1. A tanulók nyelvkönyve
2. Tanári kézikönyv
3. Hanglemez-összeállítás

A Jászberényi Tanítóképző Intézet Gyakorlóiskolájában az 1972/73. tanévben kísérleti nyelvoktatást kezdünk a szakosított tantervű 3. osztály egyik csoportjában a tankönyv szerint. Az osztály másik csoportjában az oktatás a szakosított tantervű alsó tagozatos tankönyv alapján folyik.

A két tankönyv párhuzamos alkalmazása sokoldalú összehasonlításokat tesz lehetővé. Különösen nagy segítséget nyújt a tanári kézikönyv (2), amelynek használata nemcsak a nyelvoktatás szempontjából annyira értékes orosz nyelvűséghez nyújt maximális segítséget, hanem a 8—10 éves korú gyermekek szempontjából nagyon fontos játékos, szituáció alapuló oktatáshoz is sok jó tanácsot ad.

2. A tankönyv szemléletes képei mellett párbeszéd formában írt szövegek eredeti orosz szituációt teremtenek, dramatizálhatók, gyermekrajzokkal kifejezhetők, ami jó lehetőséget nyújt az aktív, következtető munkán alapuló oktatásra. Az ily módon elsajátított téma aktívan él a tanulóknál, pl. azt, hogy hol az autóbussz-megálló, a „moszkvai Gorkij utcában” tanulják meg megkérdezni, s majd később a valóságos orosz környezet sem fogja zavarba hozni őket, s természetessé válik számukra az aktív nyelvhasználat.

Orosz órákon gyakran játszunk az udvaron, sétálunk az utcán, a játék a legfontosabb módszerünk, de a legproduktívabb is. A gyermekek észre sem veszik, sokat tanulnak egy-egy játék vagy séta alkalmával.

Ezek az órák nem kell fegyelmeznit, nem lehet szigorú büntetési forma a tanuló számára, minthogy kimarad a játékból. Hogy valóban szeretik az ilyen úton megismert nyelvet, arra nem kell jobb bizonyíték, mint a délutáni szabadidőben egyre gyakrabban felhangzó orosz dalok, játékok.

A helyes kiejtés elsajátítását a tankönyv anyagát feldolgozó hanglemezek segítik. A hangle-

mezek anyagát a könnyen kezelhetőség érdekében magnetofonszalagra, a tankönyv rajzait diára vittük át. Így megoldódott az anyag feldolgozásakor a tankönyv tanulónkénti használatából adódó szétszórtság problémája.

A kézikönyvben alapvető módszertani követelményként megjelölt szituatív irányultság és a logikus következtetésen alapuló megszilárdítás a játék módszerként való alkalmazásával a tankönyv kettős oktatási céljának megvalósítását segítik elő: a nyelvtanulás mellett a nyelvet beszélők, a szovjet gyermekek életének és hazájának a megismerését.

A nyelvtanulást a meghallgatás, kiejtés, olvasás, írás fokozatainak betartására lehetőséget adó hanglemezek és szemléltető képek mellett a gyermekek életkori sajátosságainak legjobban megfelelő témák is elősegítik. Ezek dramatizálhatók, szituációt teremthetnek, aminek a gyermek kedvvel lesz aktív részese.

Már az első órán megteremtődött az azóta sokrétűvé vált orosz nyelvi környezet. Az órakezdés adhatja a nyelvi szituációt, ami természetesen hasznosítható, ha egybeesik a tankönyv anyagával is, mint ebben a tankönyvben, és nem nyelvi „plusz”-ként kell azt megtanítani, (mindjárt az első órán túlterhelve a tanulót, vagy az első órán jó irányban induló nyelvoktatást merőben ellentétes irányú órák követik, kiszakítva a tanulót az órák adta szituációból).

Nyelvi óráink első szituációja az órakezdés, az ismerkedés, majd az óravégi búcsúzás, ezek jelentik az új nyelvkönyv első témáját, s ezt szemlélteti a tankönyv képanyagával, ezt a témát dolgozza fel a hanglemez is. A tankönyvben szovjet iskolával, szovjet iskolásokkal ismerkedünk, megnézzük, meghallgatjuk, hogyan köszönnek az óra elején. Kórusban és külön-külön ismétljük, majd eljátsszuk az órakezdést, hogyan üdvözlük az orosz gyermekek a belépő tanárt. A köszönést az ismerkedés követi. A tankönyv kedves, színes figuráival ismerkedünk, akik végig főszereplői a tankönyvnek. Névüket hamar megjegyzi a tanuló, felismerik, megkülönböztetik őket: hónapokkal később is felismerik a szöke Natását és a fekete Mását. Az elsajátítás útja az előbbi: meghallgatjuk, kórusban, majd külön-külön ismétljük a szöveget diával szemléltetve az adott figurákat, majd globális módszerrel olvasunk.

Az írás, mint következő lépés, csak a hatodik leckében szerepel. Most már orosz nyelven folytathat tovább az egymással való ismerkedés. „Ki

ez? Ez Kati.” — hangzanak el az első kérdések, természetesen orosz nyelven, s követik őket a válaszok. Ezzel megteremtődött az első játék lehetősége is, ezen a módon folyhat tovább a játékos tanulás, a kérdésfeltevés és válaszadás begyakorlása az adott lexikával. A hunyó feladata, hogy eltalálja a kérdést feltevő nevét. A kérdező hangját elváltoztatva kérdezi: „Ki ez?”, a hunyó megpróbálja eltalálni a kérdező nevét, ha eltalálta, az eltalált nevű tanulóval a hunyó helyet cseréli. Így jutunk el vidám hangulatban az anyag teljes elsajátításáig.

A tankönyv következő rajza a találkozás szituációját szemlélteti. Az előbb megismert gyermekek találkoznak egymással, üdvözik egymást. A tanulók készek a szereplésre, a lexika elsajátítása után lelkesen vállalkoznak Natasa és Szása találkozásának a megjelenítésére, majd később ők maguk lesznek a szituáció valóságos szereplői. Óra végén búcsúznak az orosz gyerekektől. Óra végén búcsúznak egymástól. A tanulók legfőbb élménye az első nyelvi órán a játék volt, így válhattak jó barátjává az óráknak, hiszen életkoruk legfontosabb követelménye még a játék, s csak a tanáron múlik, hogyan gyümölcsozteti ezt a sok lehetőséget rejtő tulajdonságot a nyelvi órákon.

A tankönyv későbbi témái az első leckében megismert orosz tanulókat kísérik el háza, az utcára, az udvarra, a parkba, a városba, a faluba, felhasználva a témák szituációteremtő lehetőségeit. Megismerjük a családjukat, a családtagok foglalkozását, a barátjukat, hogyan tudakozódnak az utcán, hogyan utaznak Moszkvában, s nemcsak elkísérik őket, de sétáiknak, beszélgetéseiknek, tudakozásaiknak is aktív részesei vagyunk. Az így elsajátított anyagot a tanulók nagy része a szituációt felismerve alkalmazni tudja, ami napjaink nyelvoktatásának legfontosabb célja.

A tankönyv szövegeiben maximálisan figyelembe veszik az ún. „országismeret” alapelveit:

kis tanulóink az orosz nyelvet a szovjetország életének szituációjába beleképelve tanulják meg.

A tankönyv előnye még mind a lexika, mind a nyelvtani formák és mondattani szerkezetek (példamondatok) nagyfokú ismétlődése. A példamondatok azonnal több hasonló, alaknimondatnani kapcsolatok alapján felépülő analógmondattanban ismétlődnek. A párbeszéddek is óráról órára bonyolultabbak lesznek. A párbeszéddekbe foglalt példamondatok nemcsak terjedelmesebbek lesznek, de mind újabb és újabb lexikával telítődnek. A párbeszéddek ilyenformán tartalmasabbak és nyelviileg telítettebbek lesznek.

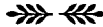
Evi Stejnfelddt szerint „a főnév (névmás) alanyeset + ragozott ige + előjárós szerkezet (v, na + főnév el. e.)” mondattani szerkezetet a tankönyv 30 leckéjéből 24-ben ismétlődik (3).

3. Utazni, más népek életével ismerkedni sok tanulókn fog majd, s a nyelvészkedni kívánók kis százaléka előtt ott a lehetőség a felsőbb iskolákban. A legfontosabb: megszeretnenni egy népet, egy országot, s megismerni a nyelvét, de az alkalmazni tudás szintjén.

Ehhez nyújt segítséget a Moszkvában kiadott audiovizuális nyelvkönyv, melynek forgatását s gyakorlatban való alkalmazását az orosz nyelvi órákon — kísérletünkötől függetlenül — minden nyelvtanárnak javasoljuk.

IRODALOM

1. Russzkij jazük I, audiovizuálnüj kursz dlja, zarubezsnuh skol, Izdatyelsztvo „Pedagógika”, Moszkva, 1971.
2. Knyiga dlja ucsityelja, Russzkij jazük I, audiovizuálnüj kursz M. Bjátjutnev, A Kocsetkova, O. Basilova, L. Vohmina, Izdatyelsztvo „Pedagógika”, Moszkva 1971.
3. E. Steinfeldt: Russzkij jazük, v nacionálnoj skole 1971., No. 5, 90.

ABAHÁZI RICHÁRDNÉ
Budapest, Rajk László Általános Iskola

Önálló verselemzés csoportfoglalkozás keretében

ARANY JÁNOS: A FÜLEMILE, 7. OSZTÁLY

Egyre szélesebb körben válik ismertté a csoportfoglalkozás módszerének előnye a tanulói aktivitás növelése, a tanulásnak mint tevékenységnek elsajátítása szempontjából.

Alkalmazása viszonylag kevés előkészületek

kíván. A jól megválasztott és arányosan elosztott feladatokon kívül a felhasználható forrásmunkák kiválasztása, megjelölése képezik az órára való felkészülés gerincét. Ha a gyakorló magyarszakos tanárok valamiféle szervezett formában ismer-